

O ZNAKU / ERBU PERNŠTEJNŮ

Nejstarší známé ztvárnění rodové pověsti pánů z Pernštejna si můžeme prohlédnout na středověkém mramorovém reliéfu, zazděném druhotně cca v r.1668 ve věži hradu Pernštejna. Další reliéfy s tímto výjevem dal zhotovit Vilém z Pernštejna a potomci. Některé z nich jsou přímo datované:

1480 – nad vstupní bránou hradu Helfštýna

1511 – nad hlavní bránou zámku Pardubice

1511 – na nároží domu čp. 77 na náměstí v Pardubicích

1519 – nad severním portálem kostela sv. Bartoloměje v Pardubicích

Nedatováno - vstupní bránu hradu Kunětická hora

Nedatováno - nároží domu č. 117 v Litomyšli

500
LET RENESANCE
VE VÝCHODNÍCH
ČECHÁCH

2021

www.vilem500.cz

BYL ZUBR VŽDY ZUBREM ?

Poslední pratur byl zabit při královské honitbě v Mazovském vojvodství v r.1627. Toto zvíře u nás žiloprávdepodobně ještě ve 12.století (tedy ještě v době, kdy vzniká heraldika). Naši předkové pratura, předchůdce tura a zubra, znali, lovili i chovali. 1 Na pečeti Štěpána z Medlova 1286, Jimrama z Pernštejna 1293 včetně vyobrazení v 2 Moravských zemských deskách (středověké pozemkové knihy), v souvislosti s rodem Pernštejnů, je zvíře s rysy více ztvárňujícího pratura...

1 pečeti Viléma II. (7)

POVĚST O VAŇKOVĚ CHYTROSTI A ODVAZE

Vaněk pocházel z uhlířské osady Ujčov, ležící nedaleko dnešního hradu Pernštejna. Jeho příběh se měl udát již v roce 564 našeho letopočtu. Tehdejší bájný vládce země, markrabě moravský Jošt Vilibald Brandenburg, dlel právě na hradě Zubštejně. Po lesích v okolí hradu se potuloval divoký zubr, který škodil lidem a mnoho jich zabil. Markrabě vyhlásil, že bohatě odmění toho, kdo kraj zubra zbaví. I uhlíř Vaněk zvíře mnohokrát v lese potkal, a kdyby před ním nevylezl na strom, jistě by jej také zahubilo. Jednoho dne, když Vaněk před zubrem zase utíkal, ukryl se ve své lesní boudě. Zubr na něj začal tak dorážet, že uhlíř již nevěděl kudy kam. Vzal tedy kus chleba, napíchl na prut a podal zvířeti. Tak mu podával postupně všechno chleba, co měl, a zubr se uklidnil. Nejen to, Vaněk mu pak vždy, když jej potkal, dával chleba, a tak si zvíře ochočil, že zubr bez něho nechtěl být a všechno si nechal líbit. Když Vaněk viděl, že zvíře je ochočené, provlékl mu nozdrami houzev, upletenou z mladého proutí. Zubra přivedl na hrad Zubštejn k markraběti. Ten uhlíře pochválil a za to, že zvíře nezabil, ale přivedl je živé, Vaňka bohatě odměnil pozemky, hrady a vesnicemi. Získal veškeré území, které dokázal za jeden den od slunka východu do slunka západu obejít. Na jednom vrchu, jemuž říkali Bezvín, začal si pak někdejší uhlíř roku 574 stavět hrad, kterému bylo z markraběcí vůle dáno jméno Pernštejn. A na paměť své chytrosti, s jejíž pomocí ovládl divoké zvíře, měl uhlíř i jeho potomci právo užívat jako rodový erb zubří hlavu s houzev v nozdřích.

JINÁ VERZE: UHLÍŘ VĚŇAVOVA

V blíže neurčené době kdysi dávno za starých moravských králů žil uhlíř, jmenoval Věňava. Divoký zubr mu chodil do chaloupky na chleba, a tak si ho uhlíř vyčíhal. Když bylo zvíře v chaloupce, přemohl ho a protáhl nozdrami houzev. Tak zvíře svou síluu zkrát. Dovedl jej před krále do Brna a tam před panovníkovými zraky zvířeti utal jednou ranou sekery hlavu. Za to dostal svobodu, pozemky a zubří hlavu s houzev v nozdřích do erbu.

HISTORIE

Přestože byli Pernštejnové v době renesance takřka nejbohatší rod v českých zemích, o jejich počátcích mnoho informací chybí. Původně se nazývali páni z Medlova. Prapředkem perňštejnského rodu byl syn Gotharda z Medlova Štěpán (†1235), purkrabí hradu Děvíčky na jižní Moravě a správce hradu Veveří, a poprvé se v souvislostech píše i o hradě Pernštejně. Za počátek písemné historie rodu je považován rok 1208, ze kterého pochází listina, jejím předmětem byla výměna pozemků mezi Štěpánem a olomouckým biskupem Robertem Angličanem. Štěpán nechal za svého působení vystavět rodinný klášter při kostele Povýšení sv. Kříže v Doubravniku jako místo rodových pohřbů, či jako útočiště pro neprovdané Pernštejny. Jeho praprotomek Štěpán z Pernštejna a Medlova je prvním doloženým vlastníkem hradu Pernštejna.

SYMBOLIKA

Houzev v nozdřích zvířete je chápána jako jeho velmi podstatná součást znaku, neboť symbolizovala chytrost a rozvahu, která přemáhá hrubou sílu, v tomto případě symbolizovanou zubrem (turem / praturem). Barevnost perňštejnského erbu pravdepodobně vychází z "přemyslovských" barev - černá a bílá (Původní znak Přemyslovců a Českého knížectví = na stříbrném štítu černá plamenná orlice, se zlatou zbrojí) nebo i barev praporu moravské zemské hotovosti.

CO ERB ŘÍKÁ?

1/ POD ZNAMENÍM TOHOTO ZVÍŘETE JSEM ZNÁM...

2/ ... A JAKO "ONO" JSEM SILNÝ A BOJOVNÝ

3/ JSEM POUTÁN A VEDEN "ZÁVÁZKEM"

4/ TYTO BARVY CTÍM A ZA NĚ BOJUJI...

5/ ... JSOU TO BARVY MÉHO PÁNA

6/ ... A POD TYTO PRAPORY PATŘÍM